

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Millî Savunma Bakanı Yaşar Güler* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri ilimiz, Derecik ilçesi sınırları içinde yer alan Anadağ köyü ve ona bağlı mezralardan biri olan Yeşilova'da sahadan iletilen bulgulara göre Hacıbey Deresi'ne erişimin askerî/İlgili birimlerce kısıtlanması neticesinde hem insanî hem de üretimsel bir kriz ortaya çıkmıştır. Yurttaşlarca tarafımıza iletilen bilgiler doğrultusunda Yeşilova mezrasının yaklaşık 48 hane; Anadağ köyünün toplamda yaklaşık 480 haneden oluştuğu ve Anadağ'a bağlı Bağlıca, Beşikağaç, Bölek, Gökçetaş ile Yeşilova mezralarının tamamının uygulamadan etkilendiği bildirilmiştir. Bu hane sayıları, bölgedeki nüfus ve hayvancılık yoğunluğunun boyutunu göstermektedir; ancak kesin nüfus ve hayvan stokuna ilişkin sayısal veriler idari merciler tarafından resmî kayıtlarla teyit edilmelidir. Yurttaş beyanları; Hacıbey Deresi'nin fiziksel olarak daha önce hendek/tel ile kapatıldığı, birkaç ay önce açıldığı, son olarak yeniden "inemezsiniz" şeklinde yasaklandığını ve İl Özel İdaresi'nin aralıklı tanker sevkıyatı yapsa da bunun hayvancılık ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede hem acil insanî müdahale hem de orta/uzun vadeli altyapı ve havza yönetimi gereksinimini açıkça göstermektedir.

Ekolojik bakış açısından küçük yüzeysel akarsular (ör. Hacıbey Deresi) yerel mera rejiminin, yeraltı suyu beslenmesinin ve ekosistem hizmetlerinin sürekliliğinde belirleyici rol oynar. Akarsuya erişimin kısıtlanması mera verimliliğinde düşüşe, otlatma döngülerinin bozulmasına, hayvan sağlığı ve bağışıklık profillerinde olumsuz etkilere ve nihayetinde yerel biyoçeşitlilik ile toprak-su rejiminde geri dönüşümeyen değişimlere yol açabilir. Tarımsal ekonomi açısından değerlendirdiğimizde; suya erişimin süresiz veya eksik olması, doğrudan doğruya üretim kayıpları, sürü küçülmesi, aile gelirlerinde düşüş ve yerel gıda güvenliğinde bozulma riskleri doğurmaktadır. Yakın dönemde tanker temini gibi geçici çözümlerin yetersizliği, kalıcı altyapı (içme suyu şebekesi, kuyu, gölet/rezervuar, geçici boru nakli) ve havza-temelli su yönetimi uygulamalarının acilen planlanması gereğini göstermektedir.

Hukukî çerçeve açısından, güvenlik gerekçesiyle getirilen idari/askerî sınırlamaların Anayasa'da garanti altına alınan yaşam ve sağlıklı çevre hakları ile idarenin kamu hizmeti sunma yükümlülüğü arasında dengelenmesi zorunludur.

Kamu düzeni ve millî güvenlik gerekçelerinin ileri sürülebilmesi için bu tedbirlerin kanunî dayanağının açık, süreli, orantılı, denetlenebilir ve alternatif çözüm üretecek şekilde şekillendirilmiş olması gerekir. Bu bağlamda idarenin; kararın hukuki dayanağını, kararın tarihini, süresini, coğrafi kapsamını, risk değerlendirmesini, orantılılık gerekçesini ve halkın temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik alternatif tedbirleri kamuoyuna ve yetkili mercilere açıklaması demokratik hukukun gereğidir.

Bu nedenle Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı, yalnızca bilgi sunmakla yetinmemeli; sahada tespit edilmiş etkileri dikkate alarak derhal ve somut uygulamalara geçmelidir. Öncelikle, Hacıbey Deresi'ne ilişkin ilgili idari/askerî kısıtlama derhal uygulamadan kaldırılmalı ve kaldırılana kadar valilik koordinasyonunda acil su temini sağlanarak yurttaşların ve hayvanların suya erişimi güvence altına alınmalıdır. Aynı zamanda bakanlıklar; etkilenen yerleşimlerin listesini, her vakaya ilişkin ivedi (7 gün), kısa (30 gün) ve orta/uzun vadeli (90–365 gün) çözüm takvimlerini, sorumlu birimleri ve kaynak tahsis planlarını derhal ilan etmeli; bu takvimlere uygun olarak gerekli idari, lojistik ve altyapısal girişimleri (ör. sürekli su temini sağlayacak boru hattı/kuyu/gölet projelendirmesi, veteriner ve yem desteği) başlatmalıdır. Kısıtlama kaldırıldıktan sonra ise yurttaşların kesintisiz ve kalıcı erişimini güvence altına almak amacıyla periyodik saha denetimleri, veteriner kontrolleri ve mera-su rejimini koruyacak uygulamalar derhal devreye sokulmalı; alınan önlemler ile ilerleme, bağımsız ve çok paydaşlı bir izleme mekanizması tarafından düzenli olarak raporlanıp kamuoyuna ve ilgili mercilere sunulmalıdır.

Bu bağlamda;

1. Millî Savunma Bakanlığı'nca Hacıbey Deresi'ne ilişkin getirilen kısıtlama uygulamasında Bakanlığın rolü nedir ve uygulama doğrudan Bakanlık emri ile mi yoksa Valilik/kolluk talimatı ile mi gerçekleştirilmiştir; ilgili karar metinleri ve sorumlu birimler nelerdir?
2. Savunma gerekçesi olarak belirtilen somut tehdit unsurları nelerdir, bu tehditler hangi tarihte ve hangi delillerle tespit edilmiştir ve risk değerlendirmesi raporu hangi kurumlarca hazırlanmıştır?
3. Güvenlik tedbirlerinin sivil hayatı bozmayacak biçimde uygulanmasını sağlamak için hangi denge ve izleme mekanizmalarını kullanıyorsunuz ve Bakanlık hangi şartlarda kontrollü erişim (koridor, zamanlı izin) verilmesini kabul edecektir?
4. Saha engelleri (hendek, tel vb.) daha önce kimler tarafından konulmuş ve bu engellerin kaldırılması veya kısmi açılması için hangi idari/yürütme yetkileri kullanılacaktır; bu süreç hangi takvimle işletilecektir?
5. Savunma Bakanlığı, güvenlik gerekçelerinin gizliliğini korurken bile insanî ihtiyaçların karşılanmasını sağlamak üzere hangi alternatif tazminat veya dengeleme mekanizmalarını (örn. geçici altyapı temini, koordinasyon merkezleri) teklif etmekte veya uygulamaya koymaktadır?

6. Hacıbey Deresi'ne erişimin kontrollü şekilde yeniden sağlanması için kabul ettiğiniz somut güvenlik protokolleri nelerdir ve bu protokollerin uygulanmasına ilişkin denetim/raporlama sorumluluğu hangi birimde olacaktır?
7. Millî Savunma Bakanlığı, Hakkâri genelinde benzer güvenlik tedbirleri kapsamında su erişimi kısıtlanmış diğer yerleşimlerin listesini tutuyor mu ve bu yerlerdeki çözüm takvimleri nelerdir?
8. Savunma tedbirlerinin sivil yaşamı etkilemesi hâlinde bağımsız bir izleme/denetim mekanizmasının kurulmasına Bakanlık olumlu bakar mı ve böyle bir mekanizmanın bileşenlerinin (askerî, idari, sivil toplum, bağımsız uzman) ne olması gerektiğini nasıl önerirsiniz?
9. Bakanlık, güvenlik gerekçeleriyle alınan tedbirlerin yol açtığı ekonomik ve sosyal zararların telafisi için hangi yöntemleri (tazminat, yeniden yerleşim desteği, altyapı yatırımı) kabul etmektedir ve bu yöntemlerin uygulanma takvimi nedir?
10. İnsanî aciliyet taşıyan durumlarda (içme suyu ve hayvan sulama suyu eksikliği) Millî Savunma Bakanlığı hangi somut adımları 7 gün içinde devreye sokacaktır ve bu adımları kim onaylayacak ve denetleyecektir?
11. Yasaklamanın kaldırılmasının Millî Savunma tarafından hangi güvenlik kriterleri sağlandığında mümkün olacağı, kaldırılma kararının hangi merci tarafından ve hangi yazılı kriterlere göre verileceği ve kaldırma kararının kamuoyuna ve Valiliğe hangi zaman diliminde bildirileceği nedir?